

ՊԱՅՄԱՆՔ

ՊՈՒԼԱՐԻԱ

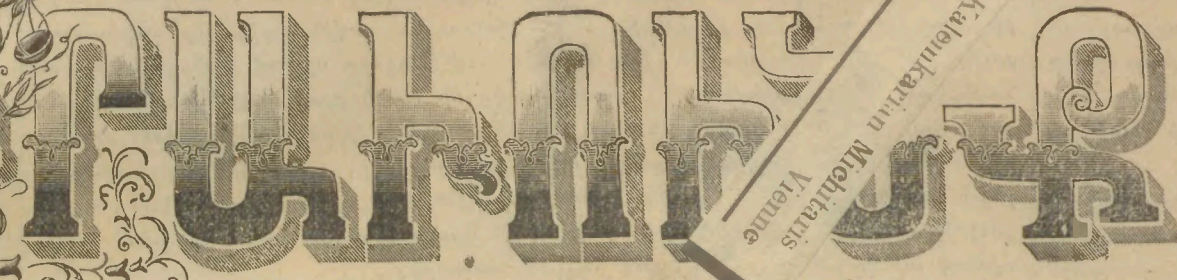
Տարեկան . . 12 Ձր.
Վեցամսեայ . . 6 "

ԱՐՏԱՍԱՀԱՆՈՒ

Եւ կու թիւ մէկ ծրարով
Տարեկան . . 14 Ձր.
Վեցամսեայ . . 7 "

ԱՍԵՐԻԿԱ

Տարեկան 2.60 Տօլար
Վեցամսեայ 1.50 "
ԿԱՆԵՆԻԿ

Լ Ր Ա Փ Ի Ր

Ա Ջ Ք Ա Յ Ի Ն Ե Ի Ք Ա Ղ Ա Ք Ա Կ Ա Ն

Ծրանշյալան տողը
20 ւանդիւմ

ԵՂ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԵՆ ԶՈՐԵՔԵԱԹԻ ԵՒ ՀԱՐԱԹ

ՀԱՍՏԵ

Rédaction du journal

„Iraouunk“

VARNA (Bulgarie)

Редакция

на вѣстникъ

„Ирав ункъ“

ВАРНА

Գրութիւնք եւ

լէն տրուիր

ԿԻ ԽՆԻՐՈՒԻ ԺԻՐ ՊՈՒՆԻՐ
Բաժնետիրներէն ուրիշներ իրենց
բաժնեկիւնները փութացնել, նկատելով
թէ ներկայ տարւոյ շնորհիւ
ուժեղորոգ ամսոյն մէջ կը գտնուին
իւր

ԱՄՕՐԱԲԵՐ
ՀԱՄԱԲԵՐԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

(ԲԱՏ ՀԱՄԱԿ ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ)

Հարուածներ հարուածներ ետեւից
կուգան հայմեղու Ռուսահայոց կեանքը
մէկ մէկին գերազանցող սպորիւնի
ու ամբողջ «ուկաղ»ներ կուգան ջնջելու
զրոյ մի խաղով տառապող մի
ժողովրդի իրաւունքները, քերծելու
նրա թաղմ, միտնող վէրքերը:

Պիտի անհետի՝ ձեր յիշողութիւնից,
եւր եւ է պիտի մարի՝ աղեկտուր զան-
գասներ այն հազարաւոր թշուառ մա-
նուկներէ, որոնք զեռ երէկ զուրս
նետուցին դպրոցներէ թափառելու
փողոցներում, ընկղմելու աղիտութեան
անգործութեան մէջ:

Այսօր լեզուներ գիտութեան, տեղ-
նով պատկառող պատանիներ ձգուած
են կեանքի քմայքին, նրանք ապրելու
եւ ապրեցնելու ճնշող ճակատագրից
նետուած են կեանքի ցեխի մէջ, կոխ-
կրպակում են հասարակու-
թեան համար զրկուելով Բարեգործ.
ընկերութիւնների օժանդակութիւնից
եւ, թէեւ նրանց նօսը շարքերի օղակ-
ները ձգուած են այժմ էլ զէպի հեռու-
լոյսի երկրներ, սակայն գիտութեան
մօտ՝ նոքա զրկանքներից մաշուած վե-
ռազանում են հայրենիք կարծես մեռ-
նելու միայն:

Ասացինք «թեթեւացնել» մեր գիւ-
ղացու դաժման կեանքը նրան ապրել
սովորեցնել» ու աւելնք նրան գրքեր,
որոնք կարծես կախարդական անուշ
անուրջներ թառ կարմիր աշխարհի-
րից հեշտանք էին բերում նրա արեւն
արցունքով ողորդած սրտին. դահիճ-
ները խնցիկ գիրքը եւ կնքեցին այդ
համեստ ընկերութեան զենքն եւս:

Սողալով, քայլ առ քայլ բրնձառն-
եայ այդ ուռւ-կիւղիւղ մտաւ մեր
սրտի նուիրական անկիւնը, լափից
մեր հոգեկան հարստութիւնները, փակից
արեւը, պարսպից մեղ թողնելով մի-
այն մի լայն անցք, որը անխուսափե-
լի կերպով բացվում էր զէպի Սլավոն
եկեղեցին, կարաքներ եւ բանաստեղ-
սոր...:

Քաղաքակրթութիւն է մեզ: Դրանք են
նրա քաղաքակրթական գործոնները:

Եւ մենք տարանք, այդ բոլորը տա-
րանք:

Եւ այդ բոլորից յետոյ նա հանգէս
է գալիս այսօր նորահնար, զօրեղան
մի ականատով, որը պարզուած է մի
վէր բերանին, վիհ, որը սարսափելի է
իւր խորութեամբ ու սպառնալի ան-
յայտութեամբ...:

Ռուս կառավարութեան նախաձեռ-
նին հարուածն է դա: Ելելով մեր ե-
կեղեցական եւ դպրանոցապատկան հա-
րստութիւնները, նա մօտենում է մեր
կեդրոնին:

Մեր եկեղեցու նախադուռն է այդ
վաղը, Ռուսահայ պիտի լսէ ռուս
պօպի «գոսպոյի պոմոլոյ» եւ վաղը,
մեզ երկնայնորէն, իբրեւ միակ նեցուկ
կանգնած խարխուլ դպրանոցներն էլ
ռուս սեմինարիաներ դարձած նորըն-
ծայ պօպի պիտի սկսեն վիժել:

Իսկ այդ խոշոր «խնամակալական»
յափշտակութիւններ թեւերի տակ
կաթողիկոսի պաշտօն «Արարատ» մտաւ
գրաքննչական գրասենյակը, կառա-
վարէ. հայ պաշտօնականներ արտաքուս-
տէն, շատ տեղերում ժողովրդ. գրա-
դարանները ծիծաղելի պատուականերով
զբաղեցին. գրաքննչները նոր կառ-
թերով գինուած որսում էին ամեն մի
տառ եւ վերջերս էլ այս նոր խոշոր
հարուածի ստուերի մէջ նոր «ուկաղ»ով
հրամայուած է հայ զինուորներին երդ-
ուեցնել ռուսներէն լեզուել:

Լեռնք, գարձակ լեռնք, կաշնեւս
ափսոս են: Միջ յափշտակութիւնները
«մանր» են թուում մեզ. մենք վարժե-
ւեցինք աւելի խոշորների եւ կուլ
տուինք մեր երեսին չպարտուած արհա-
մարհանքն ու թուքը: Ռուսական
«վարժեցող» քաղաքականութիւնը
զրկեց մեզ ինքնասիրութիւնից չիթող-
նելով ոչ մի բողոքի, արտուսջի, գի-
մադրութեան դրացմունք:

Դիմադրութիւն... Երբ մենք,
վարժուած-անգրագիտ հարուածների
արագութեանից, նոյնպիսի արագու-
թեամբ մարգարէանալով ձգնում էինք
զուլակել յետագայ հարուածները, նը-
կատելով նոցա մի միայն... իբրեւ
անհրաժեշտութիւններ:

Կարմրում ենք, երբ յիշում ենք այդ
բոլորը. կատաղում, երբ թեթեւում ենք
լեհական հերոսական դիմադրութիւն-
ների պատմութիւնը-այդ կոնսորատը:
Մեր Ռուսահայ ինտելիգենցիան «ոյժի
գերազանցութեան» գիմաց ընկճւած սղ-

1. Վերջին «կոչում» ասուած է ի մի-
ջի այլոց «ուրվհետեւ եկեղեցական հա-
րստութիւնները օրինաւոր, եւ պա-
հանջման համեմատ չեն գործադրում,
այդ պատճառով ներքին գործոց նա-
խարարութիւնը վերցնում է իւր իրա-
ւասութեան տակ»:

մեւ է, թողնելով առանց արժարժ-
ման այն հզօր զայրոյթի կայծեր, ու-
րոնք ընդունակ են հրդեհներ
յատաջացնել ժողովուրդների մէջ: Եւ
չառ անգամ դեռ, նա ինքը երկտա-
սարգութիւնը կողմնակի կերպով, ան-
գիտակցաբար ռուսացման գործունէ
հանդիսանում իւր ստացած ռուսական
կրթութեամբ:

Ռուսահայաստանում մեր լիւր բուրժ-
ուաները լիցում են յափրած սրջի ա-
րեւնոտ թաթերը, հալածելով մինչեւ
իսկ ըմբոստ հոգեւոր, մարելով բոլ-
րաբեւոյ կայծերը: Այնտեղ մեր «խո-
հեմ», մեր «քաղաքագէտ» կոչւած սրի-
կաններ սեպական կաշուի երկիւղից
յորդորներ են կարգում իւր զաղել,
զօգոհութիւն չարտայայտել, եւ վեր-
ջտպէս, մեր լալկան հոգեւորականու-
թիւնը... աղօթում է, համբերու-
թեան անհրաժեշտութիւնը, ճակատա-
գրի անխուսափելիութիւն է քաղաքում
իսկ նրանց պետք, այդ ծերունի թըշ-
ուառ, հոգեկան զգայնութիւնը կու-
ցրած, մոտ լորպպէս լուծւած, բլա-
ցած, թափառում է խոցո ելել մեր
սրտերը իւր ան-դիւրով, կարծես ող-
բասող մի մահաշունչ գիւղի:

Իսկ, դուք, դուք, Եւրոպայի եւ
աշխարհի հազար տնկերներում թա-
փառող արկածախնդիր հայեր, ի՞նչ ա-
րեւ, ի՞նչ պիտի անէք այդ բոլորից
յետոյ: մի թեթեւ դժգոհութեան ար-
տայայտութիւն, ցնցում, յուզում,
զգացիք դուք: Ձեր օրգանները դա-
տարկ, զուրկ հասարակական ցաւերի
արտացոլումից, մեծ մասամբ ծառայում
են մասնատու անհատներ ստոր կրքե-
րի բուռն արտայայտութիւններին: Աշ-
խարհի մի ծայրում ձեր մի հարուածը
«կառաւոր ձուլմամբ» (1) զբաղւած, միւս
մասը զաղեր անբարոյականութեան մա-
գիւնների մէջ է գալարւում, իսկ մի
ուրիշ կողմում եղբայրադաւ դարչելի
ոճիւնները գիւղային քրքիւններ են պատ-
ճառում:

Ու կրքից կուրացած դուք՝ խլացել
էք բանալի-շղթայից, արեւան դաշտե-
րից, հեծեմանքի բողբոջ լուռ ձէր,
բողբոյ, զայրոյթի մահերգը լսելու:

Ուր ենք գնում մենք:
Յանձնուած ճակատագրական բմբոստ
փոթորիկ կամպական յորձանքին քըշ-
ւում ենք, տարւում ու տարւում:

Եւ մի օր ռուսահայերը կզգան գե-
րեզմանի նման սեւ բացւած օտար գիրկ
եւ մի օր այնտեղ, մեր սեւ հայրենի-
քում, արեւան ծովերի մէջ պիտի խեղդ-
ւին կտրւած խոչափողներից դուրս
ժայթքող թույլ բողբոյն ու անէծքները:
Այն թէ ո՞ր են տանում այն երկու
հէքաթական շաւիղները, որոնք փրո-
ւած են մեր առջեւ իրանց սոսկալի,
մոթ ուրբաններով:

Եթէ մենք՝ ընթերցիմք մեր ցաւերի

անագնութիւնն ու խորութիւնը եւ ո՛չ
միայն լսելով ու գիտելով, այն ժա-
մանակ ցաւ-վէրքերի սուր խայթերը
մեզ կստիպէին դարերի վշտերով բեռ-
նաւորւած մեր կրծքերը առաջ նետել
վերջին անգամ ու խիտ շարքերով
պատնէջ կանգնել նենգ դահիճների
հարուածների դէմ:

Ռուսահայ կեանքում վերջին տարի-
ներս զգացող մի շարք հարուածները
ապացուցում են կարծես, որ անհա-
տական սեփականութիւնը, պատուի
բռնաբարումը միայն ընդունակ են ըս-
թափեցնելու մեզ: Ուրաններ պէտք
են մեզ գիտակցութեան բերելու, ինք-
նապաշտպանութեան մղելու:

Սրանով մի խումբ հայ բանաստեղծներ
ու հայեր կսկիծի ու զայրոյթի կոչով
գիմում են:

Ձեզ՝ Պարսկաստանի, Եւրոպայի եւ
Ամերիկայի հայեր, որ ցայժմ դատա-
պարտելի անտարբերութեամբ էք լսել
բարոյապէս ու հոգեպէս տառապող
ռուսահայոց վշտերն, ու եղել լով հան-
գիսատներ վայրենի աւարտներով-
տարացած, կարծես, արգահատանքով:

Ձեզ Եւրոպայի եւ Ռուսաստանի
Հայ Բանաստեղծներ, որ գինւած էք
խօսքի եւ գրչի նման զօրեղ զէնքե-
րով, զերկութիւն ունէք մտմուռի մի-
ջոցով բանալու ժողովրդի վէրքերը:

Եւ Ձեզ, յեղափոխական կուսակ-
ցութիւններ եւ անհատներ, որ սիրում
էք ազատ ու բմբոստ միջոցառ, ի՞նչ
էք լուր, չէք հնչեցնում ձեր ազնիւ
ու խրոխտ ձայնը, չէք համախմբում,
անպաշտպան ձգելով շահատակւող
ժողովուրդը:

Ձեզ ենք դիմում, պահանջելով
հանրային կարծիք, բողբոյ եւ նրա
գործնական արտայայտութիւնները:

Այսօր էջմիաճանաչան կառավարու-
թիւնը ի դիմաց ծերուկ Կաթողիկոսի
անգիմաղիւր ու երկնոտ, շատ-շատ
թողնում են ձեռքից ազգային հարս-
տութիւններն ու իրաւունքները,
նոյնպիսի պատրաստականութեամբ
իրօք բաւարարութիւն տալով եւ վեր-
ջին «ուկաղ»ին:

Այս առթիւ հրաւիրում ենք բոլոր
հայութեանն ընդհանրապէս եւ հայ
գաղթականութիւններին մասնաւո-
րապէս միահամուռ բարձրացնել իրենց
ձայնը—«քաղաքատիրադիր հանրագրու-
թիւններով պահանջել Կաթողիկոսից,
ոչ մի կերպ ինքնայոժար չյանձնել
պահանջւած հարստութիւնները. հա-
կառակ դէպքում նետել կառավարու-
թեան երեսին Կաթողիկոսական հրա-
ժարականը սխաղի ամբողջ կապի հետ
Մենք պահանջում ենք այդ մեր Կա-
թողիկոսից եւ չենք կարծում որ, բո-
լոր իրաւունքներից զրկւած՝ նա կա-
նայ միայ իւր խախտւած գահի վրա,

խնայէ իւր սակաւ օրերի կեանքը, զո՛ր բերելով մի ամբողջ ազգի անբռնաբարելի իրաւունքները . որոնք խնայւած են եղել ամենաշահաւորարար տիրապետողներ կողմից մինչեւ իսկ. չենք կարծում, որ նա կամենայ կրել իւր ճակատին շար-սերունդներին անէծքի դատակնիքը:

Առ այժմ, անմիջապէս այս միակ բողոքն է, որ կարող է արտայայտուիլ Հայ ժողովուրդը, մի դիմադրողիւն է սա, որ բաց է անում դալիք յուսահատ պայքարի ասպարէզը...: Հայ ժողովուրդը կը կարողանայ ստիպել այդ օղիւնը արջին յարգանքով վարուելու մի ազգի հետ, որին չկարողացաւ ոչնչացնել Հոռովը եւ որը պահեց դարերով իր ազգայնութիւնը մինչեւ անգամ Մահմետական չիկացած զօրեղ լծի տակ: Պէտք է շտապել, քանի զեռ գլուխ կորցրած կաթողիկոսը, իւր խորհրդատուներ յորդորելով, իւր իրաւանց միացորդներ բանալիները չէ յանձնել այդ քրիստոնեայ բորենուն:

Ժողովրդական համախմբումներ եւ հանրաքեր կազմելու պարտքը բնականաբար ընկնում է երիտասարդութեան ու բանիմաց անհատներին վրայ, որոնք «առանց յայտնի» պիտի իրադարձեն ժողովրդի արդարացի պահանջը:

Մենք կորսնցնելու չունենք այլ եւս ոչինչ: Մնում է կամ ապացուցել որ մենք էլ իրաւունք ունենք ապրելու ինքնուրոյն կեանքով կամ լալկան ողբերով առաջնորդել մեր մեռած ազգայնութեան սեւ դագուրը: Ընտրեցէք, որը որ կամենում էք:

Մի խումբ Հայ ուսանողներ եւ հայեր

Յ. Գ. Կը խնդրուի արտասահմանեան բոլոր Հայ թերթերէն արտատպել սոյն կոչը եւ նպաստել այս մտքի տարածման:

ԲՈՂՈՔԱԳԻՐ

Սոյն բողոքագիրս կը ներկայացնեմ ա՛յն Հնչակեաններուն որոնց հետ գործակից եղած ենք 1896է յետոյ:

Հնչակեան կուսակցութեան հիմնական կանոնագրին Ձրդ. յօդուածին տրամադրութեան համեմատ՝ Կեդրոնին անդամները «հաւաքարար» պատասխանատու են ընդհանուր ժողովին: Հետեւաբար երբ կեդրոնին մէջ հրաժարուեցին պատահին, բնական է որ քաջուղղները այլեւս չեն կրնար պատասխանատու բռնուել ապագայ գործառնութեանց համար:

Երբ 1901 յունուար 15ին կեդրոնէն իմ հրաժարականն տուի, խնդրեցի իմ պաշտօնավարութեանս օրովը կատարուած գործերուն տեղեկագիրը պատրաստել եւ ստորագրել ամէնուս կողմէն: Այս օրինական պահանջումին անմիջական գործադրութիւնը խոստացուեցաւ բայց երբէք չկատարուեցաւ: Ետքէն իմացուեցաւ որ 1901 մայիս 15ին Լոնտոն Հնչակեան ընդհանուր ժողով պիտի գումարուի «երկու հատուածներու» միութեան առթիւ: Հրաւերագրին մէջ ըստած է «Բարձրանշիւր հատուած պատասխանատու է իր գործերուն եւ հաշիւներուն», որոնք նախ քան երկու կեդրոններու վերջնական միացումը՝ պէտք է քննուած, վաւերացուած եւ փակուած ըլլան՝ իւրաքանչիւր իր ընդհանուր ժողովին կողմէն:» Ես ո՛ր եւ հրաւեր չըստացայ մեր համարատուութիւնը պատրաստելու գործին համար:

Երբ Վենետիկ եկայ, մեր օրուան կեդրոնին Ստեփանոս պ. Յ. Բարազեանէն մեր համարատուութեան խնդրին կարգադրութիւնը խնդրեցի 1902 յունիս 23 եւ օգոստոս 8 թուակիր նամակներով. պատասխան չ'ստանալով, հարկ տեսայ 1903 յունուար 1 թուակիր նամակով նոյն պահանջումը ընել Ստեփանոսի նախնական վարչութեան: Դարձեալ լուծութիւն: Եւ հիմակ ալ կը տեղականամ, թէ Հնչակեան ժողով մը պիտի դուրսուի, բայց մեր համարատուութեան խնդրին համար ո եւ է հրաւերագիրը չստացայ մինչեւ այսօր (6/19 օգոստոս 1903) ուստի կուգամ իմ օրինաւոր եւ օրինական պահանջումներս ներկայացնել:

Հնչակեան երկու ընդհանուր ժողովները որոնք 1896 ին եւ 1898 ին գումարուեցան, «միապետական» վարչութիւնը չուզելով, անոր տեղ հաստատեցին «հաւաքարար» պատասխանատու կեդրոն» դրութիւնը: Միանգամայն խիստ օրէնքներ սահմանեցին, որովհետեւ համար նիւթական եւ բարոյական զեղծումներու պատահականութիւնները:

Ապագային համար այդ երաշխաւորութիւնը կը կայանար հաւաքական պատասխանատուութեան սկզբունքին մէջ: Երբոնք իւրաքանչիւր անգամ անձնապէս ինքն ալ պատասխանատու ըլլալով հաւաքարար կատարուած ամէն գործի համար, խղճամիտ մէկը միշտ զգուշ պիտի կենայ որ նոյն իւր մեծամասնութեան մը ընթացքովը պատասխանատուութեան ներքեւ չիյնայ: Ուստի երբ տեսնէ թէ իր պաշտօնակիցները, ըստ իր համոզման, ապօրէն կամ վնասակար ընթացք մը մէջ կը գտնուին, բողոքարկու կը հանդիսանայ: Եթէ զէպքը ծանր է եւ հարկը ստիպողական՝ իր բողոքը անմիջապէս լսելի տալով, ընդհանուր ժողով գումարել տալու կը հրամայի: Իսկ եթէ այդ գումարումին անմիջական զէպքը չի տեսնուի, բաւական կը համարի դիտողութիւնը կամ բողոքը նշանակել տալ, համարատուութեան ընդհանուր տեղեկագիրն մէջ: Ընդհանուր ժողովը վճիռը կուտայ:

Համարատուութիւն մը ապօրինաւոր է եւ չեղելով կը համարուի: Եթէ կեդրոնին ո՛ր եւ մէկ անդամին զբաղուի անոր մասնակցել: Այդ զէպքումը ուրիշ նպատակաւ չի կրնար ըլլալ բայց եթէ մեծամասնութեան կողմէն եղծ զեղծութիւններու դէմ բողոքարկութիւնը խղիւղու դաւաճութիւն մը:

Մեր կեդրոնին 1898-1901 համարատուութիւնը կամ պիտի ներկայացուի, կամ ոչ: Եթէ պիտի ներկայացուի, ուրեմն՝ Հնչակեան բոլոր օրէնքները ռոնակոն կղան: Եւ որովհետեւ այդ օրէնքները դրուած են իւր ապահովութիւն ընդդէմ ո՛ր եւ է բողոքական կամ նիւթական զեղծումը, դրուումը չէ հետեւ ցնել, թէ ծանր զեղծութիւնը պէտք է պատահած ըլլան, եւ զանոնք պարտկելու համար է որ համարատուութեան եւ պատասխանատուութեան օրէնքը կը ջնջուի: Իսկ եթէ համարատուութիւնը պիտի ներկայացուի, առանց այս կամ այն անգամին մասնակցութեանը, այս ալ դարձեալ նոյն եղբայրացիութիւնը առաջ կը բերէ՝ զեղծարարները կը խղզեն բողոքարկուներու ձայնը:

Անցեալէն օրինակ մը: Եւ 1898ին ընդհանուր ժողովը Աղեքսանդրիա գումարուեցաւ, պ. Միհրան Տամատեան՝ կեդրոնին անգամ իր պաշտօնակիցներուն դէմ բողոքներ ունէր:

Կուսակցութիւնը պ. Տամատեանին Լոնտոնէն Եգիպտոս երթալու ճանապարհածախսը տուաւ, որպէսզի ընդհանուր ժողովին առջեւ իր ամբաստանութիւնները պարզէ: Ժողովը երկու կողմը մոտիկ ըրաւ եւ վճիռ մը տուաւ: Այդ վճիռը կրնար արդար կամ անարդար ըլլալ, բայց օրէնքը գործադրուած էր, ոչ ոք ծայր հանեց:

Այս նկատումներով կուգամ յայտարարել,

Թէ՛ ես, ուրիշ պաշտօնակիցներու հետ, պարտաւոր ենք 1898 հոկտեմբերէն մինչեւ 1901 իրեն Հնչակեան կեդրոնի անգամ մեր բրած գործերուն համարատուութիւնը ներկայացնել ընդհանուր ժողով մը քննութեանը եւ վաւերացմանը, ըստ Ձրդ. յօդուածի հիմնական կանոնագրին:

Թէ՛ պ. Կարապետ Բարազեան, իբր Ստեփանոս մեր կեդրոնին, պարտաւորութիւն ունէր համարատուութեան տեղեկագիրը պատրաստել տալ օրինաւորապէս, եւ իր օրուան իւրաքանչիւր անգամին ստորագրութիւնը եւ զիտողութիւնը պահանջել:

Թէ՛ անհայրին է ո՛ր եւ է Անիւ ՐԳԱՆ համարատուութիւն պատրաստել եւ ներկայացնել, եթէ 1898-1901ին կեդրոնին էն շատ պարտականութիւններ ստանձնող չորս անգամներ կամ անոնցմէ մէկը անտեղեկ կը մնայ, Այդ անդամներն են՝ Սիւքման Արզուան, Լեւոն Մկրտիչեան, Կարապետ Բարազեան, եւ՝ ես:

Սրդ՝ Այդ տեղեկագիրն պատրաստութեանը համար, ինծի մինչեւ յօր (1903 օգոստոս 6/19) ո եւ է հրաւեր խրկուած չըլլալով, այժմէն կը յայտարարեմ որ Լոնտոն գումարուած ժողովը առանց Մեքի ՉՈՐԱՆԻՍՄ միանգամայն լսելու, ինչ վճիռ որ տայ մեր 1898-1901ին գործերուն համար, այդ վճիռը նպաստ է որ ըլլայ թէ աննպաստ, հաւասարապէս անընդունելի է:

Նպատաւորը անընդունելի է, վասն զի քանի որ օրինաւորապէս համարատուութիւն չէ ներկայացուած, ժողովը կարող չէ մեր գործերը գիտակցութեան վաւերացնել: Իր տուած վճիռն ալ պիտի նկատուի, եւ շատ իրաւամբ, ամէն ինչ գողցելու քաղաքականութիւն մը, որուն դէմ ես այժմէն կը բողոքեմ:

Իսկ թէ աննպաստ ըլլայ՝ անընդունելի միեւնոյն նկատումներով: Ժողով մը չի կրնար վճիռ մը արձակել երբ իր առջեւ չունի ո՛չ օրինաւորապէս պատրաստուած տեղեկագիր մը, ո՛չ պատասխանատու անդամներ:

Ես պատրաստ եմ երթալ եւ ժողովին ներկայանալ, լսել ինծի դէմ կամ մեր կեդրոնին դէմ ո՛ր եւ է ամբաստանութիւն, եւ՝ պատասխանել: Կը փախազէի որ ուրիշներ իմ դէմ գալու եւ ձայնս լսելու չափ քաջութիւն ունենային: Իմ ուղեւորութեան, որովհետեւ պաշտօնական գործի համար է, հարկ է որ ինծի պաշտօնապէս հրաւեր խրկուի, հանդերձ երթուելու ճանապարհածախսովը:

Ես թէ եւ որչափ էի ընդարձակ տեղեկագիր մը ներկայացնել Մասնաճիւղերուն, բայց նկատելով «միութեան» խուզումը եւ անոր աղետաւոր հետեւանքները, լուսազոյն համարեցի սպասողական դիրք բռնել, որպէսզի չըլլայ թէ ուրիշ ծանր զէպքերու համար վրաս պատասխանատուութիւն մը

ծանրանայ, կամ՝ կասկածուի թէ «Հին Հնչակեան» կողմէն հատուած անուղղակի կերպով նպաստաւորելու կը նուիրուի: Բայց եթէ ժողովը մեր համարատուութիւնը օրինաւորապէս չպահանջէ, ո՛ր եւ է ՄԵՐ ՉՈՐԱՆԻՍՄ ձայնը հաւասարապէս լսել չուզէ, ես ո՛ր եւ է պատասխանատուութիւնէ ազատ եմ ապագային համար:

Կը յիշեցնեմ թէ Աղեքսանդրիա յապենի ընդհանուր ժողովին, պ. Բարազեան ձեռքը դնելով քուէարկուած հիմնական կանոնագրին վրայ, իբրեւ կեդրոնի անգամ երգուեցաւ՝ «Իր պատուին եւ Հայ ժողովրդին թափած արիւնին վրայ»՝ հաւատարմի միայն նոյն կանոնագրին: Այդ երգումը մենք ալ ըրինք: Կը բաւէ:

Կը մաղթեմ որ այդ ժողովը ձՅՄՍՐ-ՏՈՒԹԻՆԸ երեւան բերելու ամէն միջոցի ք-ը զինէ, անաչառ ու խիստ ըլլայ, ապագային համար ո՛ր եւ է վճիռը որ բաց չթողու, եւ կարենայ արդի աղէտաւոր կացութեան փաճան մը տալ, ոտնակոխ ընելով անհատական շահախնդրութիւնները, որոնք ամէն չարիքի պատճառ են:

Ա. ՍՐԺԻՍԻԱՆ

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՌՈՒՍՃՈՒՔ. 12 օգոստ.

Մարդասպան վոնսակին տղիս պետերը անցեալ օր. գիշերային ամառու. թեան ու մթնոլիւսն մէջ չըջագայելով գողցրու ու վատերու յատուկ եղող կամայաւորով մը իրարու կըսեն «Ինչնայակաւններուն դասն ալ տալ սկսելու է»:

Բոլոր այս բաներէն յայտնի կերեւի որ, առ մարդիկ՝ ոչ միայն շատ ձեռնապահներ են՝ այլ եւ ստուգելի տեսակէն խենդեցիկ ալ են, որով չեն կարող մտածել ու հասկնալ թէ՛ այդ մտադրած յիմարութիւններուն գոյծադրութիւնը ինչ ահաւի չարիքներու ծնունդ կուտայ եւ ինչ վրէժ-խնդրութիւններ կարծած է:

Սխառ զարմանալի է որ, վոնսակին այդ չըլլալիք պետերը, որ այսօր իրաւութիւն կը մտնեն, իրարու բերան կը լըզեն, ու այս օրինակ հրէշային զաւաղորութիւններ սարքելու համար եղբայրացած են դժուարեւ թիչ մասնակաւ առաջ իրարու միտ կուսէին, զիրար կամբաստանէին իբրեւ կուսակցական դրամներ չորթնելով իրեն համար գրամագրի շինող եւ այլն . . . : Օրինակ թ. Ս. եւ Ս. Ն. Կը պոռային թէ Պ. Գ. իր գրամագրու խը կազմած է կուսակցութեան չորթած ստակներով: Այնուհետեւ այս խուսիք որ այսօր Ստպան-Գիւլիանի ցաւակցական արտայայտութիւն կըլէ՝ դեռ երէկ, երբ Ստպան-Գիւլեան հոս էր ու իր ճիւղային գոյծերով կը փայլէր՝ երեսն ի վեր կը պոռային «Անեղեկալայնի անբարոյակաւ, ռադիկալային դուրս ելե՛ք եւ այն. ու նոյն իսկ գտնուեցաւ մէջերէն մէկը որ Ստպան-Գիւլի վրայ թուումպած ճիւղային յարձակումը ալ ըրտը ընթերցարարին մէջ. չըլլալիք որակում հեր ընելով:

Արդ, չի գիտողութիւն եւ չի լեկնողութիւն պարմանալի պարագան թէ ինչպէս կըլլայ որ այս միեւնոյն զիրար ամբաստանող եւ զիրար յօշոտող մարդա-

կերները իրարու հետ պարզեցաւ կ'եղ-
բարանան ու «երկկուան աների» ալ ապա-
յելի անբարոյական հրէշն ալ պաշտ-
ի կընեն իրենց ։ Ահա հոս է անոնց
հոգեբանութիւնը եւ այն բոլոր գաղտ-
նիքներուն բանալին ։ որոնցմով Չիթ-
ճեանները Միսոնի կը մեռնեն ու հի-
մակ ալ Դաշնակցական կարեւոր գոր-
ծիչներու աչք տակած են զոնոնք չը-
քացնելու համար հոյ աշխարհէն ։

Դու հայ ժողովուրդ , դուն որ կ'է կ-
թիմութիւններ , ձիւնկալիւններ արհամար-
հիցիր , դուն որ դարաւոր բռնու-
թեան հրէշային լուծին տակէն արգա-
թութեան ու ապատութեան ահաւոր
ձաշնը բարձրացուցիր , ու ատոր սի-
րուն համար քու էն հզօր էն սիրա-
կան եւ էն վսեմ զաւակներդ զոհ տու-
իր ։ Հայ ժողովուրդ դուն որ այս ա-
մէն անհնարին ճիգերը թափեցիր՝ մա-
քուր եւ բարձր ի գլուխ երեւալու
համար ազգերու շարքին մէջ , պիտի
թողնուի հիմակ որ քանի մը խառնա-
ծին ար ք ք եր ք ։ Բոլոր ճիգերը խոր
տակեն իրենց անխոտով ալ ելի մաքե-
րուն ու կրքերուն զոհացում տալու
համար ։

Անկողմնակալ

ՆՈՐ ԵՂԲՅՈՒՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆ

Ա. Թարխանեանի սպանութեան
դէպքը հիսուհեալ կերպով կը
պատմեն ռուսական թերթերը ։

Յուլիսի 29-ին , երեկոյան ժամը 8ին ,
Մարինեան պրոսպեկտով անցնում
էր Ալ. Թարխանեանը որ վեր-
ջեւ տեղափոխուած էր Բաթում
հոյր ։ Սաշտուէրեանների գործարանի
հոշուապահի պաշտօնով ։ Շիմոն Վոլ-
ֆենզոնի տան մօտ անձաւօթ մարդ
չեղապի յարձակուեցին Թարխանեա-
նի վրայ եւ սարսափիւի կատաղութ-
եամբ սկսեցին հարուածներ տալ նրան
բերութեանով ։ Թարխանեանը վայր
ընկաւ սրտախոլով , ամբողջ մայթը
ոռոգելով արիւնով ։ Հաւաքուեցան
մարդիկ , որոնք վազեցին մարդատ-
մարդատ ։

պանների ետեւից , իսկ այդ միջոցին
Թարխանեանին ուղարկեցին զինուո-
րական հիւանդանոցը ։ Վերադարձը
կարողեցաւ արտասանել մի խօսք՝
«մեռնում եմ» — եւ մեռաւ ։ Չարա-
գործները վազեցին Մարինեան պրոս-
պեկտով , յետոյ ձուռեցան զէպիէրի-
թովման եւ այնտեղից զէպի Գրուզի-
նական փողոցը ։ քաղաքապահ ու-
ստիկան Մեչլեբեանց եւ ուսումնար-
գում էին նրանց ետեւից ։ մարդատ-
պանները փախչելիս ատրճաճակ էին
պարպում զէպի ետեւ , բայց այդ քա-
նը չվախեցրեց ոստիկան Մեչլեբեան-
ցին , որը շարունակում էր հետամուտ
լինել նրանց ։ Ազգիկէ հրապարակում
վրայ հասաւ դարձեալ մի ոստիկան
Ռեզնիշեկօ ։ Մարդատպանները փախ-
չում էին , իսկ նրանց ետեւից վազում
էին ոստիկանները , որոնք արձակուած
զնդանիւրին պատասխանում էին զի-
ղահիրով ։ Մարդատպաններից մէկ
վերադարձեց ձախ ոտի ազդրից , բայց
շարունակում էր փախչել նա փախաւ
Քուլթիսեան փողոցով , ներս ընկաւ
կարապետ Ասատուրեանի սրճատունը
եւ թաքնուեց ստուխի արկի մէջ ։
Ոստիկան Մեչլեբեանցը դուռը չարա-
գործին եւ ձերբակալեց , Բանից երե-
ւաց որ մարդատպանը թրքահայատա-
կէ Մովսէս Բաղդասարեան ազգանունով
որը պարպում է մշակութեամբ , նրա
մօտ գտնուած ատրճաճակ , իսկ գր-
պանում փախուելուներ ։ Նոյն օրն
երեկոյան առաջին մասի պրիստա-
Ասաթեանի բռնեց Բաղդասարեանին
կերով , որի ազգանուն է Մանուկ
Սիրունեան ։ Սիրունեանը հագած էր
նոր հագուստ ։ «Հին հագուստդ ո՞ր-
տեղէ » հարցրեց նրան պրիստաւը ։
— « Այնտեղ է » . պատասխանեց Սի-
րունեանը , ցոյց տալով զանազան տե-
ղեր ։ Սակայն ոչ մի տեղ ոչ մի հա-
գուստ չգտնուեց ։ Երեւում է , որ Սի-
րունեանը էր կարողացել թաքցնել
կամ ղէն ձգել սպանութեան ժամանակ
արիւնով ներկուած յէր հին հագուս-
տը եւ հագել էր նոր , որ ամեն կա-
կած հեռանցի իրենից ։ Այս մանրա-
մասնութիւնները հարցրեցուց յետոյ
Բաթումի ուսումնական տնօրէնին ։
« Թարխանեանի սպանութեան լուրը խիստ

ծանր տպաւորութիւն թողեց ։ Լաւում
է , որ վերջերս Թարխանեանը մի ինչ
— որ սպանական նամակ էր ստացել ,
որով փող էին պահանջում , բայց նա
բռնել էր այդ նամակը բերողին եւ
յայտնի էր ոստիկանութեանը ։ Պէտք
է նշմարել , որ Թարխանեանը վրի-
ժառութեան զոհ է » ։

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՊՈԼՍՈՅ Թերթերուն մէջ կը
կարդանք ։

ԵՊԻՍԿՈՊՈՍՍՑ Ժողովոյ խորհր-
դակցութեան արդիւնքը պարունակող
գրէն զատ , Սառն Ժողովոյ վերջին
նիստին որոշումը գրաւոր կերպով պի-
տի հաղորդուի Ս . Հայրապետին ։
Ինչպէս յայտնի է , այդ նիստին մէջ
տեղեկութիւն տրուելով Եպիսկոպոսաց
Ժողովին բանաձեռն նկատմամբ , Ժո-
ղովը իր կատարեալ հաւանութիւնը եւ
համամտութիւնը յայտնեց ։ Այս գիրն
ալ պիտի բացատրէ թէ Թրքահայ
աշխարհական դասու ներկայացուցիչ-
ներն ալ չը սպասեն ու կը պահանջեն
որ ամէնէն ազգու ինչոնցներով պաշտ-
պանուին Եկեղեցւոյ իրաւունքները ։

ՌՈՒՍՉՈՒԷԿ Կարդ մը ազգայիններ
եւս կառավարկեն բոլոր արտասահմանի
Հայութեան կողմէ միթիւններ կազմել
եւ բուն լոգոս բառնալ ուսանայ
Եկեղեցական կառուածներու գրաւման
անիրաւութեան դէմ եւ ի հարկին Լա-
Հէյնի միջազգային իրաւարար ատեա-
նին դիմել ։

Խորոյն կարեւորութիւնը նկատի
առնելով , կարճէ այս առաջարկու-
թեան ուղարկութիւնը գործելու ։ Այս
մասին նախաձեռնութիւն ստանձնելու
առաջին պարտքը կը ծանոթանայ Այցե-
լու հովիւներու եւ Առաջնորդներու
վրայ ։ Ինչ կը խորհին տրտասահմա-
նի մի վեղարարները . չպիտի
շարժին ։ Մենք զիրենք կը վստահա-
ցնենք թէ երկարատեւութիւնը պատ-
րաստ է աջակցելու ։

Ս . ԷՋՄԻՍԻՆԷ ստացուած տեղե-

կութիւններէ կը հասկցուի թէ բոլոր
վիճակներու առաջնորդներու հրաւէր-
ներու ուղղուած են Մայր Աթոռ Ներթա-
լու Եկեղեցական միջոցի ծանօթ խնդ-
րոց մասին խորհրդակցելու համար ։
— Գէորգեան ձէմարանի մասնագիտա-
կան բաժնէն այս տարի շրջանաւարտ
եւած են 14 ուսանողներ իսկ զպրո-
ցական բաժնէն 19 որոնցմէ 14-ը կը
շարունակեն իրենց ուսումը մասնագի-
տական բաժնին մէջ ։

ԵԻՐՈՊԱՅԻ Առաջնորդ Տ . Գէորգ
Եպիսկ . Սուշովա իր վերջին այցելու-
թեան առթիւ Էջմիածին տեղեկագիր
մը ուղղեց , որուն մէջ առաջարկած է
որ Սուշովայի վանքին մէջ ընծայա-
րան մը կամ որոշոց մը հաստատուի
որուն համար տեղւոյն ազգայինները
փափաք կը յայտնեն եղբր ։

ՊՈԼՍՈՅ Կրօն . Ժողովը իր վերջին
նիստին որոշած է յանձնարայի կալա-
ցի Տ . Ղեւոնդ քն . Փափագեանի ,
արպէս զի ամբողջ Ռուսաստանի Եկեղե-
ցիներուն , քահանաներուն Հոգաբար-
ձութիւններուն եւ նշանաւոր ազգայ-
նոց հաւաքական մէկ ցանկը ու վիճա-
կացոյցը պատրաստէ խնամով եւ զրկէ
Պատրիարքարան ։

— Մարտիկայէն Գէորգ քն . Հիւրմիւզ-
եան խորհրդէր էր Պատրիարքարանէ որ
գինքը Մարտիկոյ հոգեւոր հովիւ նը-
շանակէ , բայց Կրօն . Ժողովը յիշ-
եալ քահանային գիրը նկատողութենէ
զուրկ դատեց ։

ԱՏԱՆԱ Բնակող Գալուստ պէյ Կիւլ-
պէնկեան իր լիազօրէն ընդարձակ
այգի մը նուիրեց է Տ . Սահակ Ս .
կաթողիկոսի յորդորներուն վրայ Գա-
լուստ պէյ մտադրութիւն յայտնեց է
նաեւ բարձրագոյն վարժարան մը հաս-
տատուել յիշեալ այգիին մէջ ։

ԻՇ . ԿԱԼԻՑԻՆԻ օրկանը համարող
«Կովկաս» ռուսերէն թերթը ընդար-
ձակ յօդուածներու շարք մը նուիրած
է ուսանայ կառուածներու խնդրոյն ,
ջանալով արդարացնել պետական անի-
րաւ կարգադրութիւնը . եւ սա տո-
ղերով կը վերջացնէ «Հայ լուսաւոր-
չական Եկեղեցիին կալուածներուն
վարչութեան մէջ մտցուած այս
բարեփոխութեան նպատակն է մի մի-
այն Եկեղեցիին եւ Հոգեւորականու-

ԻՐԻՍԹԵ ՊՈՐԷՑ

Երբման արարողութիւնը կը վերջանայ եւ միու-
թեամբ կեննեն զէպի Վրացաի անտառը պատերազ-
մական զէպի բռնելու համար իսկ Ռոսիցիի ա-
րագարար կը հասնի Լոմ Բալանքա , եղևութիւնը
կիւսացունէ Թուրք կառավարութեան . իսկոյն մի
քանի վաշտ զօրք եւ խուճի մը Չէրքէզներ կը զրը
կուլին Պոթէֆի դէմ . Լոմ Բալանքայի կուսակալը ա-
մէն կողմ կը հնազդէ որ ալ թուն կենան եւ օգնու-
թեան հասնին ։ Պոթէֆի մինչեւ Վրացաի Պալքանը
կարողացաւ անվնաս յառաջանալու . անդ դիմաւո-
րեցին Օսմանեան զօրոց բանակներն եւ սկսաւ պա-
տերազմը . երեք օր շարունակ արիւնհեղութիւն տե-
ղի ունեցաւ . թշնամիք հազարներով էին , իսկ Պո-
թէֆի միայն 700 Պուլղար միացան ։ Չորրորդ օրը Օս-
մանեան զօրքը պաշարման մէջ թողուց Պոթէֆի բա-
նակը . ողբա առանց անձնատուր ըլլալու անդադար
կը պատերազմէին . վերջապէս Թրքաց ստատիկ յար-
ձակման ատեն բոլորն ալ նահատակուեցան վառ
հայրենեաց , միայն երկու հոգի ձերբակալուելով վի-
րաւորեալ վիճակի մէջ Տիգրանակերտ արքայի դռն-
ուցան , որոնք միայն ողջ մնալով 1879ին վրա-
դարձան իրենց հայրենիքը Պուլղարիս ։ Ահա այս-
պէս վերջացաւ Պուլղարաց ապստամբութիւնը Օս-
մանեան պետութեան դէմ . վերջապէս ազատութեան
արշալոյսը ծագեցաւ 1877-78 թուականին , Ռուսիոյ
Ալեքսանդր Բ . կայսեր շնորհիւ ։

ՎԵՐՁ

ՀԱՃԻ ՏԻՐԻԹԻ ԱՌԷՆՈՅ

ԵՒ

ՍՐԷՍԱՆ ԳԱՐԱՃԱ

Առաջինը ծնաւ Արեւելեան Րուսիոյ Սիբիրէ քա-
ղաքին մէջ 1842ին . իսկ վերջինը Տոպուսկոյ թու-
չա քաղաքին մէջ 1838 թուականին ։
Այս երկու անհղ առեւծները Պուրէշիք գիւղի ճանչ-
նալէ յետոյ ուխտեցին անդամանելի եղբայր ըլլալ
եւ մինչեւ իրենց կենացը վերջին շունչը Պուլղարիս
փրկութեան համար Տաճկաց դէմ պատերազմել ։ 1865
թուականէն սկսան առաջին անգամ Ռոմանիան
Պուլղարիս անցնելով ապստամբել . սոքա ամիսայն
քաջութեամբ կը կռուէին . մէկ խօսքով , կապան-
նուէին եւ կապաններն եւ դարձեալ խոյս կուտային
Ռոմանիա եւ կամ Սերպիա ։ 1868 յուլիսի վեցերորդ
օրը Հաճի Տիմիթի եւ Սիմֆոնի Գարաճա 283 ար-
բանեակներով Դանուբի վրայ երթեալից Աւստրիա-
կան ընկերութեան Կիւրմանիա անուն շոգնաւոր յա-
ջողեցան մեծ ճարտարութեամբ ձեռք անցունելու , նա-
ւապետն սոքա դիմադրելու անկարող ըլլալով , ան-
միջապէս Կիւրմանիա կը յանձնէ երկու հայրենասէր
վճիռատներուն եւ սոքա Դանուբի ափանց վրայ Ռա-
հովա քաղաքի մօտ Սառնուր կոչուած տեղը կեննուի ։ Ի-
րենց նպատակն էր միանալ Պալքանի Պուլղարոց հետ
եւ այսպէս մեծ ջարդ մը տալ Տաճկաց . Շէրքաի եւ
Սիմալի Բլանիւնի անցքերը բռնելով պիտի կարենա-
յին գիւմարել հազարաւոր զօրք ։ Բայց զօրազա-
րար Հաճի Տիմիթի անկարող եղաւ իւր նպատակին
հասնել . քանզի Շէրքաի Պալքանը 36 ժամ հեռա-
ւորութիւն ունի Դանուբի եղբրքէն ։ Հաճի Տիմիթի-

րի խուճի մինչեւ Լոֆչա քաղաքի մօտ Դառայէն
անուն գիւղի անտառը կարող եղաւ երթալու եւ ան-
կից Րուսիոյ պէյ ըսուած տեղը երգ ժամանեցին ,
այնտեղ գիւմարեցին իրենց չորս վաշտ Օսմանեան
զօրքեր եւ սկսաւ ճակատամարտը ։ Այս պատերազմը
երկու օր տեւեց , զինքը եւ ցերեկ . երբորդ օրը ըՍ-
թէֆան Գարաճան մի քանի հրացանի հարուածէ վի-
րաւորուելով , յաջողեցան Թուրքերը բռնել զինք եւ
անտի ուղարկեցին ի Րուսուք . իսկ Հաճի Տիմիթի
Գարաճայի ձերբակալուելէն յետոյ յաջողեցաւ իւր
30ի չափ արբանեակներով խոյս տալ ի Սիմալի Բը-
լանիս ։ Մի քանի օր վերջը Րուսուքի կուսակալ
Միտիաթ փաշայի եւ Դանուբի զօրաց ընդհանուր հը-
րամահատար Սաթիէթ փաշայի ներկայութեամբ ըս-
կաւ Գարաճայի դատը . երեք օր վերջը մահուան
վճիռ տրուեցաւ Գարաճայի եւ իւր երեք ընկերե-
րուն որոնք պատերազմի գաշտը գերի բնկած էին
Տաճկաց ձեռքը ։ Սոքա եւ ոչ մին իւր երգումն ու-
նակոյս բրաւ եւ չխոստովանեցան ճամբորդութիւնը ։
Միտիաթ փաշա շատ հետաքրքիր եղաւ Գարաճայի
զաղտնիքը խմանալու , բայց անկարող եղաւ . երբ
Սթէֆան իւր մարմնոյն վերքերէն կը տանջուէր ,
Միտիաթ կը զրկէ Րուսուքի Բօր Երեմիօ անուն
քահանային որ վերաւորեալ ապստամբապետին խոս-
տովանանք ընէ . Գարաճայի գտնուած սենեկին դուռ-
ը մի քանի Թուրք պաշտօնականներ գաղտնապէս կը
կենան ձեռքերն ունենալով թուղթ եւ գրէշ , որ-
պէս զի քահանային հաղորդուած գաղտնիքը անմի-
ջապէս գրի առնուն ։

Շարունակելի

թեան շահը, կառուածները եւ գրա-
մագրութիւնները Եկեղեցիին ռեփականու-
թիւնը կը մնան եւ անոնց եկամուտ-
ները միայն կը գործածուին անոր
պէտքերուն: Կառավարութիւնը քի-
վրայ առած է միայն զանոնք կառա-
վարելու հոգը, կառուածները եւ գրա-
մագրութիւնները պահպանելու, ինչպէս
նաեւ անոնց արդիւնաւէտութիւնը ա-
ւելցնելու նպատակով: Բայց կառա-
վարութիւնը այս խնամակալութիւնն
ալ կրնէ միայն խոչոր կառուածներու
եւ գրամագրութիւններու, ինչպէս նաեւ
այնպիսիներու համար, որոնք հոգե-
ւորականութեան համար անվայել ա-
ռեւտրական շահագործութեան առար-
կայ են: Բոկ 1000 բոլորիւն պահաս
գրամագրութիւններ, երեք տեսակիներ
պահաս եկեղեցական եւ վանական հո-
ղաբանները, եկեղեցիներու եւ
վանքերու գաւթիներուն մէջ գտնուող
այն տուները եւ շէնքերը որոնք կը
ծառայեն եկեղեցիին եւ հոգեւորակա-
նութեան պէտքերուն, առաջուան պէս
կը մնան հոգեւորականութեան տեսչու-
թեան տակ եւ այս կերպով հոգեւոր
գասը բնաւ զգուշացուցին չի կրնա
կեղեցիներու եւ իրեն յանձնուած ու-
րիչ հաստատութիւններու առօրեայ
նիւթական պէտքերը գոհացնելու գոր-
ծին մէջ: Իսկ խոչոր կառուածները եւ
գրամագրութիւններ, որոնք ընդհանրա-
պէս չառ չնչին եկամուտ կը բերեն,
կառավարութեան քոնթրոլին տակ իշ-
նալով, հասցի յուսալի աղբիւրներ
կը դառնան, լրացնելու համար չառ
մը եկեղեցական լուրջ եւ կարեւոր
պէտքեր, որոնց գոհացում չի կրնար
տրուիլ հիմայ եւ որոնցմէ մէկն է
բուն իսկ հոգեւորականութեան նիւ-
թական վիճակին բարւոքումը:»

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹ

ԹԻԻՐԲԻԱ

Մաքէթոնիա գոմիթէիէրինէ
գարշը սէվգ իթմէք իչին 50000
Արնափուտ թորանըմասընը Սուլ-
թան իրատէ իթմիչ վէ պուշու-
րըն եալընըզ ասըլարը թաագիպ
իթմէիէրինէ էմր էլլէմիչ:

Սէլանիքտէ մահպուս պուլու-
նան Արնափուտ ասըլարընտան 50
քիչի սէրպէսի պըրագըլմըշլար

Արնափուտ սաքէրլէրին թալիմ
վէ թէրպիչիսի օլմատըղընտան
տօլարը բէք չօգ ֆէնայըլար գու-
հուրա կէլէճէլիէի էնսիքանտան
եազըլօր:

— Էտիրնէ վալիսինին պիր թէ-
լէկրաֆընա ինանըլըր իսէ գօմի-
թալար պիր թազըմ իսլամ բէօյն
լէնի եազուպ բէք չօգ ինս
գաթլ իթմիչլէր:

Ֆազաթ աքսի օլարագ պուլ-
կար մէնպարը թիւրքլէր թա-
րաֆընտան խրիսթեան քէօյլէրի
խարուպ օլընմըշ վէ չօգ Պաւկար-
լար գաթլ իտիւմիչ օլտըղընը պիլ
տիրիօլար: Գօնաօլուս բաբօթ-
լարը թիւրքլէրին զատարըղա-
լընը թաատիգ իթմէքլէ պէրա
պէր պուլկար գօմիթէիէրին տա-
խի տինամիթ իսթիմալընը վէ
պազըտէ գաւազլարը գաթլ էլլէ-
մէիէրինի պիւտիւրիօլար:

— Թիւրքլէրին Ֆլօրիտայա եա-
գըն 3 քէօյ թօրա թուրքլա-
րը ասըլարըն պիր գըսընը մահֆ
իթտիքլէրի Սէլանիքտէն պա
թէլէկրաֆ պիւտիւրիւմիչ տիր:

Օհրիտայա եազըն պիր միւսա-
տէմէտէ թիւրքլէր 217 գօմիթա
թէլէք իթմիչլէր:

— Բուսիւնըն թալէպի իւզըն Պա-
պը Ալինին աթիտէքի թէտպիրլէ-
րի էլէ ալմըշ օլտըղընը Մ. Չինո-
վիէվ Սթանպօլտան Բէթրսպուրկ
պիւտիւրիւմիչ տիր:

« Իքի գաթիլլէրին իտամ օլընմա-
լարընտան մատա, տիկէր իքի
ժանտարմ բիւրէք ճէզաքընա մահ.
բիւմ օլտըլար: Գօնաօլուս Բոսքո
վսքիէ հագարէթ իտէն գապիլիէր
սիլքի ասքէրիյէտէն թարտ օլըն.
տըլար: Գօնաօլուս մայէթիւնտէ
պուլընանլար իւզէրինէ սիւսհա.
թանլար սըգը սուրէթտէ արան.
մագտա արըլար: Բուս էլլիսինին
Պապը Ալին վէրմիչ օլտըղը իսթա
մուճէպիլնէ վէ գօնաօլուսլարըն բա-
բօթլը իւզըն 24 մէմուրլարըն բէա-
ֆէսլ: ազլ օլընուպ թաճիթը մու-
հաքէմէյէ ալընտըլար:

Ֆէլդա մէզքիւր իսթատա գապա-
հաթլը կէօթլէրին վէ էնվայի
ճինայէթլէրտէ միւճրիմ տտօ օլը-
նան պիւթիւն քիմէսնէլէր թաճիթը
մուհաքէմէյէ ալընմըշ տըլար:

« Բալանգատա օլիս գօմիսէրի
իսթայիլ հագգը թէքար մէմու-
րիյէթիւնէ նասպ օլընտը: Իթիթի-
րալարէ վէ հագգըք էլլէտէ մահ
պուս պուլընան էլլատա թալիլիյէ
օլընտըլար:

« Ումուս մուֆէթիլ Հիւմի բաշա
թէքտիր վէ թազիր գապու իթ-
տի:

« Սէլանիքտէ իքի բօլիս գապիթ.
լէրի ազլ օլընուպ, տիկէրլէր թա-
լին օլընտըլար:

ժանտարմա պիր գաշ էնէ-
պի գապիթլէր իտիւս օլընմասընը
Պապը Ալին էմր իթտի: Պիւթիւն
ատլիյէ, միւլքիյէ վէ ասքէրիյէ
տաիրէլէրի ումու ասայիլին մու-
հաֆազասը իչին թէտպիրլէր իթ.
թիլապ իթմէք պա գընտա էմրլէր
գապու իթտիլէր:»

— Բուս խարիճիէ նէզարէթի-
նին նիմ բէսի օրկանը տտօ օլը-
նան Նօվօյէ վրէմիս կապէթուսը
Մաքէթոնիա վէ Էսքի Սերպիս
ֆըթալարընըն աճվալը հագգըք-
սինտէն պահա իտէրէք տէլօր:

« Կէլէն սէն Աւստրիա վէ Բու-
սիս տէվլէթլէրինին միւթէֆիգէն
թէրթիպ իթտիքլէրի իսլահաթ
ճէտպէրի ժանտարմա թէշքիւ-
թընտան մատա պիր չէյ վատ
իթմէք վէ պու մէզքիւր է.
յալէթլէրին խրիսթեան էհալինին
հալինի խաֆիֆլէտէմէզ. Օրուլար.
տա ասայիլ հիւքմ իթտիլմէք ի-
չին էհալինին հայաթընը թէմին
իտէն չարթլար վէ թէտպիրլէր
թէէսիս իթմէլի տիր: պէօլլէ օլ-
մատըգաճ Մաքէթոնիա իսթիլա-
լընըն թէսքին օլընմասընա էմի-
յէթ օլընմազլ:»

— Աւստրիա թալէպի իւզըն, Բու-
մէլի չըմէնտըֆէր խաթթլարընը
մուհաֆազա իթմէք իչին Պապը
Ալին Էտիպ վէ Սիւլէյման բաշալա-
րը մուհաֆըզ թային իթմիչ վէ
նօգթալարը արթըրմըշ տըլ:

— Թիւրք հիւքիւմէթիւնէ տօսթ
օլան պազը տիւրօմաթլարըն թապ.

սիյէսի իւզէրինէ իսլամ էհալիլի
պարպարըգտան սագընտըրմազ ի-
չին Պապը Ալին ասքէրիյէ, միւլ-
քիյէ վէ բուհանի զէվաթըն վազ
վէ նասահաթ իթմէլէրինէ էմր էյ-
լէմիչ տիր:

— Էտիրնէ վիւսլիթիւնտէ Լօզէն-
կրատ գազասընտա գօմիթալար
Եէնիճէ վէ Գափազը գարիյէլէրին
էքին երղընլարընը եազմըշ վէ
թէլիկրաֆ թէլլէրինի քէսմիչ օ-
լուպ մուխապէրէ բէսիլմիչ տիր:

Ֆէլդա մէզքիւր գօզատա Գատը
բէօյ, Տէրէ քէօյ, Գօյուն կեա.
վուր նամ գարիյէլէրին էհալիսի
չէթլէլէրլէ տօղլարա գաշմըշ օլտը.
ղընտան 180 իսլամ պաշըպօղուգ-
լար վէ 30 գապիթիլէր մէզքիւր
բէօլլէրի սօյմագտա իքէն չէթլէլէր
իւզէլլէրինէ եթիլիյա թիւրքլէր
Լօզանկրատա գատա գօվլմըշ
լար:

— Ասլարըն մէրքէզի Լօզան-
կրատ վէ Քիլիշիթ թիւրքիւս պէյ-
լիւնտէ գապթը նագապիլ տաղլար.
տա պուլընտըղը ալլաշլարղըն.
տան, օլ ճիվարա 17 թապուր բէ-
տլի վէ 3 ալալ թօրմը կէօթտէ.
րիլմիչ տիր:

— Լօզանկրատ գապասընտան
թիւրքլէր վէ բուլար չէթլէրտէն
վէ մուհարէպէ զուհարիւնտէ գօր
գուպ հիճրէթ իթմէքտէ իմիւլէր:

— Թիւրքլէրին գաշը իւզէրի-
նէ Էտիրնէ վիւսլիթիւնտէ պուլը-
նան ասըլարա Պուլկարիս մատա
վէ մանէվի սուրէթտէ եալտըմա
պուլընըր ըմըշ: Պու Պուլկարիս
տան իչթիքեա իտուպ, իլէրիսի ի-
չին մէսուրիյէթ գապուլ իտէմէյէ.
ճէկինի իսթար իտէճէք տիր:

— Մաքէթոնիալ Ասըլար Քիւ-
չիկ թընօմօ ճիվարընտա (Էտիր-
նէ) պուլընան պիւթիւն իսլամ
քէօյլէրինի եազմըշ վէ պազը գա-
տըն վէ չօճուզլարը գաթլ իթմիչ
օլտըղլարըն Էտիրնէ վալիսի
Սթանպօլա պիւտիւրիւմիչ տիր:

— Իքիմիս պիր չէթլէ 30 քիչի-
տէն միւրէքէպ, պօմպուլար աթա-
րագ Էտիրնէտէն 6 սատթ մէա-
ֆէտէ պուլընան պիր քէօյլէ եազ-
մըշ:

— Պիր թազըմ ասըլար ա ըն
23 քիւնտէ Թիւրնօմօ մահաֆըղլարը
իւզէրինէ հիւճիւմ իթմիչլէր իսէ-
տէ կէրի սիւրիւմիւլլէր:

Էտիրնէ վիւսլիթիւնտէ չիւտիլիկ
ասըլար մուպաֆագիյէթտէ օլտագ
լարընը Աթալն Պիշլիար պիւտի-
րիօր:

— Պէրուլտաթի Մ. Ամիրիկա գօն
սուրընըն գաթլ օլընմըշ օլմասը
իչիտիլուպ, Էվրոս սուլարընտա
պուլընան Ամիրիկա ասանմասը
թիւրք սահիլլէրինէ կիթմէք իչին
էմրալմըշ օլտըղընը սօն թէլէկրաֆ
պիւտիւրիօր:

ԲՈՒՍԻԱ

Կովկասիանըն էքսէրի չէհրլէ-
րինէ իչիլէր թաթիլի մէշղու-
լիյէթ իթմէքտէն մատա, ֆապ-
րիդալար վէ չիւքէթ տաիրէլէրի
իւզէրինէ հիւճիւմէ գարշըղըզ
չըգարմագտա տըլար: Փապթ
հէյ թապաֆտա ասքէր եթիլիւպ
էհալի իւզէրինէ սիւսի իսթիմալ
իթմէքտէ վէ խալը չիւսազ գաթլ
ու ճէրհ էլլէմէքտէ տիր:

Թաթիլի մէշղուլիյէթ ըսեան
ըրէնկի վէրտիւրէն թէշվիգէլէր,
սիւսազը էհալի իսթիլլէ զուր-
պան իթտիւրտիքլէրինտէն տօլարը
ասլա միւթէսիւր օլմայօլար:

ՍԸՐՊԻԱ

Պէլկրատ կազէթալարը բոււս
սըրպ էհալիսին խիթապ տալէթ-
նամէլէր չէրի իլէ հարըն իչին պէ-
լիք պիր միթիլի թէճէմիւ օլը-
նաճաղընը իւսն իթտիլէր:
Սըրպլար տալի Պուլկար էհալիսի
պիպի թիւրքիտաթի գարտաշա-
րընը մուհաֆազա իթմէք իչին
ֆէտաքեալընա հազըր կէօրիւնի-
օլար:

« ԻՐԱՆԻՈՒՆՔ » ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

ՔէՕՍՏէՆՏԻԼ, Գ. Ագարեան. — Ձեր
յետեալ բաժնեգրինըր զրկեցէք փու-
թով:

ՃիւրձՎՈ, Տ. Ն. Գր. — Ֆիլիպի
գիւղերթիլ վարժարանին համար պէտք
է դիմէք Պատ. Հայկ Եարտըմեանի ֆի-
լիպէ:

ՇԵՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Հրապարակաւ կը փուլտա խորին
չնորհալուութիւնս յայտնիլ բոլոր բա-
րեկամաց եւ թատերասերաց որոնք ի-
րենց ներկայութեամբը պատուեցին ու
քաջալերեցին հայ բեմի խոնարհ վաս-
տակաւորս:

Վ. Յ. ՊԱՊԱՆՆ

ԿԸ ՓՆՏՈՒՈՒՄ

Սերտտիոյ Աղտի գիւղէն Սարգիս
Մազմանեան անուանով 35 ամեայ ան-
ձին՝ որ չորս ամիս առաջ Ամերիկայէ
դէպի Պուրթըշ մէկնած է, հասցէն
գիտցողներէ կը խնդրուի որ հաճին
քարտով մը սեղեկութիւն հաղորդել
խմբագրութեանս:

ԹԱՏՐՈՆ «ՐԻԿԱ»

Նատէժտա Հայ դերասանական խումբ
ըր կը պատրաստուի յատաջիկա հինգ-
շաբթի իրիկուն ի նպատակ Թ. Գաթի-
նայի ներկայացնել Անվեհէր ՆԱԻԱՍ-
ՏԻՆ եղերիկը 3 արար. Գեորգ ՉՄԱՆԱ-
ՏԱՆ ՈՃԻՐԸ եւ չոր երգեր ու պարեր
Օր. Գաթինայի կողմէ:

Одговорникъ Н. Драгулевъ

Печатница Взаимность Варн.